

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

KS. MGR. LIC. XIAOWANG SHI

Recenzowana praca została przygotowana na Wydziale Teologicznym UKSW w Warszawie, Katedra Misjologii, pod kierunkiem O. dr hab. Wojciecha Kluja, prof. UKSW. To znany w środowisku misjolog, którego studia i doświadczenie międzynarodowe czyni kompetentnym do pokierowania tego rodzaju badaniami naukowymi.

Problem. Doktorant zatytułował swoją dysertację: *Duszpasterstwo imigrantów chińskich w Polsce w latach 2000-2020*. Problem postawiony jasno i jednoznacznie, został zrealizowany zgodnie z możliwościami. Studium takiego zagadnienia jest całkowicie nowatorskie i potrzebne. Ks. Shi podejmuje pytanie, jak lepiej rozwijać duszpasterstwo chińskich imigrantów w Polsce oraz czy i w jaki sposób doświadczenie duszpasterstwa chińskich imigrantów może ubogacić Kościół w Polsce. Imigrantów chińskich traktuje nie tylko jako przedmiot ewangelizacji, lecz równocześnie jako podmiot tejże ewangelizacji.

Źródła poznania. Wartości recenzowanej rozprawie przydaje fakt, że stanowi ona owoc poszukiwań i refleksji naukowej podjętych przez osobę do tego najbardziej kompetentną, czyli rodowitego Chińczyka. Należy uznać za ogromną zaletę tej pracy, że jej autor posługuje się językiem chińskim jako językiem ojczystym, a sprawy chińskie zna nie tylko z literatury, lecz z autopsji. Obserwuje się, że język jego wiary jest owocem dojrzałej inkulturacji. Tekst rozprawy pokazuje pośrednio, że Autor nie przestał być Chińczykiem, zostając chrześcijaninem. Od pierwszych stronic recenzowanego doktoratu, ks. Shi jawi się jako obeznany z kulturą duchową swojego narodu i dumny z niej. Jako kapłan katolicki nawiązuje do mądrości Konfucjusza. Równocześnie w Polsce ukończył studia teologiczne i w

Polsce jest zaangażowany w duszpasterstwo tychże imigrantów chińskich. Zna literaturę przedmiotu nie tylko w języku chińskim i angielskim, lecz również w języku polskim i mówi po polsku, co gwarantuje mu szeroką i głębszą znajomość poruszanych kwestii.

Bibliografia została podzielona na: Magisterium Kościoła (s. 189-195), literaturę przedmiotu w języku angielskim i polskim (s. 195-209), oraz literaturę przedmiotu po chińsku (s. 210). Aneksy (s. 211-213). Ankieta na temat życia wiary chińskich katolików w Polsce (s. 214-224)

Język i aspekty formalne. Gdy zauważam, że recenzowana rozprawa została napisana dobrą polszczyzną oraz odnotowuję należycie dobraną bibliografię, muszę pamiętać, że jest to dzieło studenta, dla którego język polski nie jest językiem ojczystym, a polskie publikacje teologiczne musiał odkryć, przeprowadzić ich krytyczne wartościowanie i wybrać z nich to, co najcenniejsze. Należy zatem docenić, że ks. Shi włożył zatem w przygotowanie tej rozprawy więcej trudu niż jego polscy koledzy. Również niebagatelne znaczenie dla popularyzacji nauki polskiej ma fakt, że dzięki księdzu Shi polskie piśmiennictwo misjologiczne oraz sytuacja i działalność ewangelizacyjne Kościoła w Polsce staje się obecna w świadomości Kościoła w Chinach.

Samodzielność badań. Nie mam najmniejszych wątpliwości, że przedstawiona do recenzji rozprawa naukowa jest pracą samodzielną i to nie tylko w tym sensie, że wolna jest od jakichkolwiek niedozwolonych zapożyczeń. Lektura tej dysertacji pokazuje, że Autor jest dobrze zorientowany w poruszanej problematyce, zapoznawszy się ze źródłami i literaturą przedmiotu wyrobił swoją opinię, którą potrafi rzeczowo prezentować, dokumentując swoje twierdzenia należycie opracowanymi przypisami. Kompozycja poszczególnych rozdziałów harmonijna, części logicznie ze sobą powiązane.

Ocena merytoryczna. Recenzowana rozprawa doktorska jest bardzo przejrzysta w swojej prezentacji i oryginalna. Rzeczywiście wnosi nowe, pogłębione spojrzenie na studiowane kwestie.

Podwaliny pod to nowe ujęcie doktorant kładzie już w pierwszym rozdziale. Ukazuje, że imigranci są nie tylko przedmiotem ewangelizacji, ale przede wszystkim aktywnym podmiotem tejże. Ukazuje imigrację jako tzw. *locus theologicus*, czyli w tym wypadku miejsce

i sposób, w jaki Bóg działa w świecie. Takie ujęcie zagadnienia tchnie świeżością i stanowi istotny wkład Doktoranta w ujmowanie tej kwestii.

Wcielenie Jezusa Chrystusa Doktorant ukazuje jako akt zbawczej migracji, dzięki której Bóg w jedyny i niepowtarzalny sposób wszedł w życie świata. Zwraca także uwagę, że sam Jezus doświadczył też „zwyyczajnej” migracji do Egiptu.

Ks. Shi prezentuje tę wizję teologiczno-duszpasterską, ukazując kwestię imigrantów w Starym i Nowym Testamencie oraz w historii duszpasterskiej Kościoła katolickiego. Przedstawiając podstawy biblijne zagadnienia, ukazuje imigrację nie tylko jako fakt opisywany w księgach biblijnych, lecz jako zamysł w odkupieńczym planie Boga, zarówno w Starym (Abraham, Józef w Egipcie, wyjście z Egiptu, Rut) jak też w Nowym Testamencie (podróże apostołskie, rozproszenie w konsekwencji prześladowań).

Od tekstów skrypturystycznych przechodzi do historii duszpasterstwa. Cenne w tym ujęciu jest syntetyczne studium głównych dokumentów Kościoła katolickiego nt. duszpasterstwa migrantów oraz charakterystyka rozwoju instytucjonalnej troski o emigrantów w Kościele powszechnym. Niestety, Doktorant pominął posynodalną adhortację apostolską *Ecclesia in Europa*, a jego syntezie dokumentów Magisterium Kościoła o emigracji niekiedy brakuje należytej precyzji. Szczególną jednostronność w interpretacji dokumentów nt. emigracji widać w podjętej przez Księdza Shi - jakby na marginesie - rozumienia w Kościele prawa do emigracji. Szerzej na ten temat w uwagach końcowych.

W drugim rozdziale Doktorant przedstawia stan faktyczny chińskich emigrantów w Polsce oraz inicjatywy na ich rzecz podejmowane przez Kościół katolicki w Polsce. Charakterystyka jest bardzo rzeczowa, oparta o źródła rozumiane jednak i interpretowane przez badacza naukowego, który zna tę rzeczywistość także z autopsji. Ks. Shi konsekwentnie stosuje metodologię „od ogółu do szczegółu”, która tekst jego rozprawy doktorskiej czyni przejrzystym i komunikatywnym. Na początku mamy ogólną charakterystykę wszystkich emigrantów chińskich, relacji polski-chińskich oraz sytuacji chińskich emigrantów w Polsce. Dopiero na tak zarysowanym tle Ks. Shi ukazuje życie religijne chińskich emigrantów w Polsce, inicjatywy episkopatu Polski pod ich adresem oraz posługę wobec nich werbistowskiego Centrum Migranta *Fu Shenfu*, stowarzyszenia *Sinicum* im. Michała Boyma

SJ oraz bardzo ambitnego projektu *Made for China* w diecezji tarnowskiej, który ze względu na obiektywne trudności przetrwał jedynie dwa lata. Tekst poparty dokumentacją. Narracja rzeczowa i obiektywna.

Trzeci rozdział stanowi studium wychowania w wierze chińskiej wspólnoty katolickiej w Polsce. Doktorant prezentuje w sposób udokumentowany poszczególne działania ewangelizacyjne. Najpierw posługę sakramentalną (Msza Święta, chrzest, sakrament małżeństwa, sakrament pojednania), a w następnej kolejności katechizację i inne, bardzo różnorodne, formy kształtowania życia duchowego, jak wprowadzenie w celebrację Liturgii Godzin, modlitwa różańcowa, studium i modlitwa Pismem Świętym, a wreszcie różne formy osobistych spotkań.

W czwartym rozdziale kreśli perspektywy rozwoju duszpasterstwa chińskich imigrantów w Polsce. Najpierw nawiązuje do najnowszych wskazań odnośnie do duszpasterstwa imigrantów. Następnie omawia organizację duszpasterstwa imigrantów, poczynając od parafii personalnej, poprzez misję, parafię terytorialno-etniczną, misję zwykłą a wreszcie zintegrowane duszpasterstwo ogólne i okręgi duszpasterskie. W następnej kolejności omawia kwestię personelu duszpasterskiego i sprawy praktyczne związane z posługą. Kończy perspektywą współpracy ze wspólnotami chińskimi w innych krajach

Badania naukowe zaprezentowane w niniejszej rozprawie doktorskiej zasługują na wysoce pozytywną oceną pod względem merytorycznym. Recenzowana rozprawa jest nowatorska oraz wnosi cenny wkład do współczesnej refleksji teologicznej. Podejmuje aktualny problem z zakresu misjologii. Zgłębiając go i dokonując uściśleń, Ksiądz Shi dostarcza podstaw teoretycznych do zrozumienia i rozwoju posługi duszpasterskiej wobec imigrantów chińskich.

Uwagi. Paragraf o prawie do emigracji wymaga doprecyzowania. Nie można skupić się wyłącznie na tym prawie, gdyż – jak każde prawo – występuje ono w połączeniu z obowiązkiem odpowiedzialności za własną Ojczyznę oraz za Ojczyznę z wyboru.

Ksiądz Shi prezentując nauczanie Kościoła katolickiego nt. prawa do emigracji, odwołuje się słusznie do Leona XIII w encyklice *Rerum novarum* (1891), Piusa XII w *Exsul Familia* (1952), Jana XXIII, *Mater et Magistra* (1961) i *Pacem in terris* (1963), Soboru

Watykańskiego II, *Gaudium et spes*, Pawła VI, *Populorum progressio* (1967) i *Octogesima adveniens* (1971), Jana Pawła II, *Sollicitudo rei socialis* (1987), *Centesimus annus*, 58 (1991), *Evangelium vitae*, 8 (1995). Są to jednak teksty Magisterium, które powstały w ściśle określonej sytuacji społeczno-politycznej, która wymagała podkreślania przede wszystkim wolności pozostawania w kraju (wobec przymusowych deportacji) oraz prawa do emigracji (wobec zakazów opuszczania kraju).

Nie wolno jednak zapominać, że chociażby *Pacem in terris*, nr 9 mówi nie tylko o prawach, ale także o obowiązkach. Nie jest też prawdą, jak twierdzi Ksiądz Shi, że najobszerniejsza wypowiedź św. Jana Pawła II o imigracji znajduje się w *Laborem exercens*, nr 23. O wiele szerzej a przede wszystkim w sposób wieloaspektowy kwestię imigracji traktuje papież Jan Paweł II w adhortacji posynodalnej *Ecclesia in Europa* (2003). Niestety, Ksiądz doktorant pominął ten dokument w swojej pracy, chociaż dotyczy on tematu podjętego w rozprawie, jako że Polska jest częścią Europy.

Ksiądz Shi tak skoncentrował się na jednym z elementów, jakim jest prawo do emigracji, że zubożył swoją wypowiedź w tym względzie, czyniąc ją monotematyczną. Chociaż przytacza późniejsze dokumenty Magisterium Kościoła, to udowadnia nimi ciągle tylko i wyłącznie prawo do migracji. Nie zauważa rozwoju nauczania, w odpowiedzi na zmieniające się warunki.

We współczesnej nauce społecznej Kościoła katolickiego, oprócz prawa do migracji, podkreśla się równie ważne obowiązki emigrantów zarówno wobec ich własnej Ojczyzny jak też wobec Ojczyzny z wyboru, do której przybywają. Katolicka nauka społeczna od zawsze zresztą wskazuje, że prawa są powiązane z obowiązkami oraz że tam kończy się moja wolność, gdzie zaczyna się prawo drugiego/ drugich. Przy całej otwartości, humorystycznie i retorycznie zarazem można zapytać, do czego doprowadziłoby uznanie niczym nieograniczonego „prawa” Chińczyków imigrowania do Polski...

Pytania do konstruktywnej rozmowy:

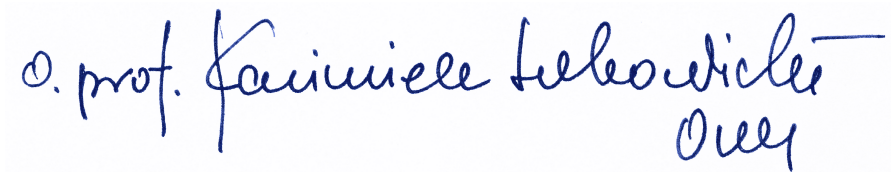
1. Prawo do migracji, a odpowiedzialność za własną Ojczyznę.
2. Prawo do migracji, a odpowiedzialność za Ojczyznę z wyboru. Podstawowe

wymagania tej odpowiedzialności.

3. Czy migrację można uważać za jedyne remedium na rzeczywiste dramaty świata.
Idea pomocy na miejscu oraz jej pozytywne znaczenie.
4. Prawo obywateli do decydowania o przyjmowaniu „gości”, a marksistowskie powiedzenie, że „tam ojczyzna, gdzie praca”.

Sentencja końcowa. Rozprawa doktorska Ks. mgr. lic. Xiaowang SHI zupełnie spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim w Rzeczypospolitej Polskiej. Nie mam najmniejszych wątpliwości, że **doktorant może być dopuszczona do następnych etapów przewodu doktorskiego.** Taki też wniosek wnoszę do Wysokiej Rady Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Wrocław, dnia 28 kwietnia 2023 roku Pańskiego

o. prof. Kazimierz Lubowicki
Ouey